

"Mesâil-i İslâmiyenin tabakatı vardır. Biri bir burhan-ı kat'î istese, diğeri bir zann-ı galibî ile iktifa eder, başkası yalnız bir kabul-u teslimi ve reddetmemek ister. Öyle ise, esâsât-ı imaniyeden olmayan,.. " İzah?

Öncelikle şunu belirtmekte fayda görüyoruz. Bürhan denilince genellikle akli deliller hatıra gelir. Halbuki, bürhan "akli ve naklî" olmak üzere ikiye ayrılır.

İslami meselelerin tabakaları vardır. Biri kati bir delil istese diğesinde kanaat yeterli olur. Mesela cinlerin varlığı ayetle sabittir, bu konuda kuvvetli nakli delil vardır. Ama hayatları, ömürleri, çoğalmaları gibi hususlar kati delil istemez. Bu konudaki bazı rivayetlerde **"ilişmemek, itiraz etmemek"** yeterli olur.

Hz. Âdem (as)'in cennetten ihracı ve ashab-ı kehf hadisesi ayetle sabittir. Ama "Hz. Âdem hangi yasak ağaçtan yedi? Ashab-ı Kehf'in isimleri nelerdi?" gibi meseleler fûruata girer. Bunları, ayrıntılarıyla ve kati delillerle bilmek zorunda değiliz.

Benzeri bir durum ahir zamanla ilgili rivayetlerde de görülür. Mesela "Hz. İsa indi mi veya ne zaman inecek?" türünden sorular teferruata girer.